

Nationalräkenskaperna

Föreställningen om ett ekonomiskt kretslopp kom till uttryck redan i en skrift från år 1758, *Tableau économique*, som till författare hade Francois Quesnay. Han var den främste företrädaren för fysiokraterna, och om honom har det sagts, att han var den förste som gav nationalekonomi karaktär av vetenskap.

Bristen på ekonomisk statistik gjorde, att *Tableau économique* måste bygga på antagna siffror. Bortsett från detta var den något av en nationalräkenskap och belyste det kretslopp, som jordbrukets och industrins årliga produktionsresultat gav upphov till, liksom den slutliga fördelningen av detsamma.

För Quesnay, som var läkare, låg likheten mellan det ekonomiska kretsloppet och blodcirkulationen nära till hands. Vid en tid då man trodde att guld och silver utgjorde ett lands rikedom hävdade Quesnay, att välståndet i stället kom från den produktion som flöt fram ur folkhushållet.

Tableau économique kom också att betraktas som en märklig upptäckt, jämförbar med uppfinnandet av skrivkonsten och pengarna. Bland de besökare, som hos Quesnay studerade tablån, var en man från Skottland vid namn Adam Smith (1723-1790), som fått hedersnamnet "nationalekonomins fader".

Källa: Göran Gustavsson, Per Anders Örtendahl "Nationalräkenskap" Studentlitteratur Lund 1980.

Den offentliga sektorn i nationalräkenskaperna

2.1 Inledning

I detta kapitel beskrivs översiktligt den offentliga sektorns inkomster och utgifter med hjälp av nationalräkenskapernas uppgifter. Den totala inkomsten av skatter och avgifter sätts också i relation till bruttonationalprodukten och utvecklingen av denna s.k. skattekvot beskrivs. Dessutom visas en mer detaljerad redovisning av vissa skatter. Kapitlet avslutas med en sammanställning över den offentliga sektorns utgifter uppdelade på ändamål (verksamhetsområden). En ny ändamålsklassificering, baserad på EU-standard, har införts. Den nya ändamålsfördelningen är genomförd för åren 1995 och framåt.

2.1.1 Kort om nationalräkenskaperna

Nationalräkenskaperna (NR) är en statistisk sammanställning i kontoform över hela den svenska ekonomin med uppdelning på olika sektorer och olika slag av inkomster och utgifter. NR följer när det gäller begrepp, definitioner och klassificeringar det Europeiska nationalräkenskapssystemet (ENS 1995). Omläggningen till ENS 1995 slutfördes i maj 1999 och omfattar data från och med 1993. Statistiska centralbyrån (SCB) har ansvaret för beräkningar och publicering av de svenska nationalräkenskaperna.

Indelning i sektorer

Indelningen i sektorer görs så att enheter med likartade ekonomiska förutsättningar förs samman. Företagssektorn svarar för produktion av marknadsförda varor samt icke-finansiella och finansiella tjänster. Den offentliga sektorn producerar icke-marknadsförda tjänster för individuell och kollektiv konsumtion samt omfördelar inkomster. Hushållssektorn slutligen omfattar alla fysiska personer såväl enskilda som grupper av individer (ideella organisationer och stiftelser). De är dels konsumenter, dels i förekommande fall egna företagare som producerar varor och tjänster.

I NR delas den offentliga sektorn upp i tre delsektorer:

- Den statliga sektorn
- Socialförsäkringssektorn
- Den kommunala sektorn

Till den statliga sektorn räknas departementen och till dem hörande myndigheter och inrättningar. De statliga affärsverken, Luftfartsverket, Sjöfartsverket och Affärsverket svenska kraftnät, ingår dock inte bland myndigheterna i nationalräkenskaperna utan räknas till företagssektorn. Det samma gäller de statliga bolagen, t.ex. Vattenfall AB och Svenska Spel AB. Den allmänna sjukförsäkringen (inkl. föräldraförsäkringen) och arbetslöshetsförsäkringen har i och med omläggningen av NR flyttats över till den statliga sektorn. Tidigare låg dessa försäkringar i socialförsäkringssektorn.

Till socialförsäkringssektorn i NR räknas AP-fonderna och Premiepensionsmyndigheten.

Den kommunala sektorn omfattar i denna indelning primärkommuner, landsting och (t.o.m. år 1999) kyrkokommuner.

Viktiga summeringar

Nationalräkenskaperna innehåller ett antal viktiga summeringar t.ex. av hushållens konsumtionsutgifter och investeringar. Utvecklingen av dessa aggregat används i den samhällsekonomiska analysen som underlag för ekonomisk-politiska beslut. Den kanske mest kända summeringen är bruttonationalprodukten (BNP) som är ett mått på den totala produktionen av varor och tjänster i landet och som kan fördelas på slutlig användning i form av konsumtion, investering och export. Sveriges BNP (till marknadspris) uppgick år 2002 preliminärt till 2339,9 miljarder kronor. Detta värde svarar mot inkomster för de anställda (löner), för företagare och kapitalägare (vinster) och för den offentliga sektorn (övriga produktionsskatter minus subventioner).

Svarta inkomster i nationalräkenskaperna

Nationalräkenskaperna (NR) skall avspegla all ekonomisk verksamhet. Det betyder att även s.k. svarta inkomster skall inkluderas.

Kalkylerna av de svarta inkomsternas totala omfattning baseras i huvudsak på inbyggda avstämningsmöjligheter inom ramen för NR-systemet. Dessa bygger på identiteten mellan inkomster och utgifter. Den omfattande ekonomiska statistiken, som ligger till grund för NR, visar för ekonomin som helhet genomgående högre värden för utgifter än för inkomster. Orsaken kan t.ex. vara att inköp i detaljhandeln sker med pengar som inte deklarerats som inkomst. Inköpet kommer med som utgift i statistiken efter rapport från detaljhandeln medan inkomsten inte registreras. I NR-kalkylerna förekommer även vissa tillägg för ej rapporterade utgifter. Branscher som berörs är bland annat byggnadsindustri, restauranger och åkerier. Den skillnad som uppkommer mellan inkomster och utgifter tolkas som icke deklarerade inkomster (av tjänst eller

näringsverksamhet) i hushållen. Värdet har under senare år legat runt 100 mdkr vilket motsvarar 4-5 procent av BNP.

Mervärdesskatt i offentlig sektor

I november 2002 publicerade NR räkenskaper med revideringar införda avseende 1993 och framåt. Den största förändringen var införandet av mervärdesskatt i offentlig sektor. Detta medförde en ökning av BNP på mellan 35 mdkr år 1993 och upp till och 50 mdkr år 2002. Det finansiella sparandet däremot påverkades inte. De ökade skatteintäkterna uppvägs av pålagd mervärdesskatt på statlig konsumtion, investeringar och direktkonsumtion samt av ökade statsbidrag till kommunsektorn motsvarande pålagd mervärdesskatt på kommunal konsumtion, investeringar och direktkonsumtion.

2.1 Tabell

Offentliga sektorns inkomster och utgifter 1993-2002, löpande priser, mdkr

Revenue and expenditure of general government sector (consolidated) 1993-2002, current prices, BSEK

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
1) Inkomster (Revenue)	908,9	943,8	1014,9	1083,8	1111,5	1193,3	1227,1	1285,3	1343,7	1337,2
Skatter (Taxes)	560,3	586,2	625,7	673,4	705,9	769,3	825,0	826,6	876,9	853,8
Löpande inkomst- o förmögenh.skatter (Current taxes on income and wealth)	297,7	315,1	346,2	379,0	395,0	428,6	440,1	466,4	502,9	450,5
Skatter på produktion och import (Taxes on production and imports)	261,6	269,7	277,3	292,9	308,9	338,5	382,5	357,4	371,2	400,0
Kapitalskatter (Capital taxes)	1,1	1,3	2,2	1,6	2,0	2,1	2,4	2,8	2,8	3,2
Socialförsäkringsavgifter (Social security contributions)	198,7	204,7	226,4	241,6	266,1	274,7	279,3	268,0	321,3	340,8
Arbetsgivaravgifter (Employers' contributions)	186,1	186,1	191,2	197,5	213,0	210,7	212,5	196,7	247,1	263,5
Egenföretagaravgifter (Social security contributions for self-employed)	4,8	4,9	5,0	5,4	4,9	4,9	4,4	5,0	6,4	6,6
Allmänna egenavgifter (General social security contributions)	7,8	13,8	30,2	38,8	48,2	59,2	62,5	66,3	67,8	70,7
Ränteinkomster (Interests)	75,4	74,0	72,9	67,2	59,9	54,9	46,0	43,6	28,5	27,6
Övriga inkomster (Other revenues)	74,4	78,9	89,9	101,6	79,7	94,4	76,7	147,1	117,0	115,0
2) Utgifter (Expenditures)	1088,4	1116,2	1146,5	1136,9	1144,4	1148,8	1199,4	1209,6	1240,3	1312,4
Transfereringar (Transfers)	602,6	584,3	595,3	576,9	569,1	563,5	567,6	563,2	558,9	583,4
Ränteutgifter (Interests)	89,8	104,8	117,4	119,1	119,3	108,3	99,3	88,9	72,0	74,1
Subventioner (Subsidies)	69,0	66,9	65,8	58,4	51,0	42,8	41,7	34,8	34,7	37,4
Sociala förmåner till hushåll (Social contributions)	349,4	364,0	364,7	356,7	357,3	368,5	377,8	383,8	393,6	412,0
Bidrag till hushållens ideella organisationer (Current transfers to NPISHs)	13,9	16,0	16,9	13,2	13,9	13,5	12,8	14,7	16,6	16,5
Internationell verksamhet (Current international cooperation)	7,9	9,0	13,028	13,016	12,206	17,127	18,996	21,236	21,462	22,301
Övriga löpande transfereringar (Other current transfers)	4,9	5,9	5,1	5,2	5,5	7,6	6,2	12,4	13,1	15,1
Kapitaltransfereringar (Capital transfers)	67,7	17,9	12,5	11,4	9,9	5,7	10,7	7,4	7,4	5,9
Konsumtionsutgifter (Final consumption expenditures)	455,0	467,9	483,1	506,3	515,5	542,9	571,4	589,6	617,5	655,6
Investeringar (Gross capital formation)	30,8	64,0	68,1	53,6	59,8	42,4	60,5	56,8	63,9	73,4
3) Finansiellt sparande (1-2)										
(Inkomster - utgifter)	-179,5	-172,4	-131,6	-53,1	-32,8	44,5	27,6	75,7	103,4	24,8
(Net borrowing/net lending)	-179,5	-172,4	-131,6	-53,1	-32,8	44,5	27,6	75,7	103,4	24,8
Statliga sektorn (Central government sector)	-213,3	-189,9	-146,3	-61,6	-31,6	22,7	73,3	24,4	212,9	-14,5
Socialförsäkringssektorn (Social security sector)	31,3	24,5	14,9	12,5	9,9	24,9	-41,1	44,2	-104,3	47,6
Kommunala sektorn (Local government sector)	2,5	-7,0	-0,1	-4,0	-11,1	-3,0	-4,6	7,0	-5,1	-8,3
4) Finansiellt sparande i relation till BNP i procent (Net borrowing/net lending i relation to GDP, percent)	-11,6	-10,5	-7,4	-2,9	-1,7	2,3	1,3	3,4	4,6	1,1

Anm: Vissa belopp för år 2001 och 2002 är preliminära

Källa: SCB, Nationalräkenskaper; Statistics Sweden, National Accounts

2.2 Offentliga sektorns inkomster och utgifter

I 2.1 Tabell redovisas den offentliga sektorns inkomster, utgifter och finansiella sparande för perioden 1993-2002. För att visa den konsoliderade offentliga sektorns transaktioner med samhällsekonomin i övrigt, har överföringar mellan olika delar av sektorn tagits bort, t.ex. statsbidrag till kommuner.

2.2.1 Skatterna ökar sin andel av offentliga sektorns inkomster

Den offentliga sektorns inkomster har i tabellen delats upp i skatter, socialförsäkringsavgifter, ränteinkomster och övriga inkomster. Skatterna, i sin tur, är uppdelade på löpande inkomst- och förmögenhetsskatter, skatter på produktion och import och kapitalskatter. Dessa skatter presenteras mer utförligt i avsnitt 2.3.1. Socialförsäkringsavgifterna består av arbetsgivaravgifter, egenföretagaravgifter och allmänna egenavgifter. Ränteinkomsterna avser främst AP-fondernas avkastning. Övriga inkomster består bl.a. av överskott från affärsverksamhet och aktieutdelningar.

I 2.1 Tabell visas hur de olika inkomstposterna i den offentliga sektorn förändrats under perioden. Skatter och socialavgifter har ökat från 83 till 89 procent, medan andelen övriga inkomster, främst bestående av räntor och utdelningar, har sjunkit från 16 till 11 procent.

Skatternas andel av totala inkomsterna har ökat från 62 till 64 procent och var som högst 1999 med 67 procent. Hushållens inkomstskatter ökade från 29 1993 till 31 procent 2001 och ligger för 2002 på 29 procent, och företagens från 3,5 1993 till 5 procent 2002.

2.2.2 Offentliga sektorns utgifter – konsumtion större än transfereringar

Den offentliga sektorns utgifter kan delas upp i transfereringar, konsumtionsutgifter och investeringar. Transfereringar är utgifter som innebär en överföring av medel från den offentliga sektorn till andra sektorer av ekonomin, t.ex. utbetalningar av pensioner och barnbidrag till hushållen och utbetalningar av räntesubventioner till företagen. Transfereringsutgifterna till internationell verksamhet avser u-landsbistånd men även utgifter till bl.a. FN och från år 1995 också den avgift, baserad på bruttonationalinkomsten, som Sverige betalar till

EU. Ränteutgifterna består till största delen av statsskuld räntor.

Med konsumtionsutgifter menas bl.a. utgifter för löner till anställda inom den offentliga sektorn samt utgifter för inköp av varor och tjänster. Även varor och tjänster, med socialt ändamål, som den offentliga sektorn köper från företagssektorn och som ges direkt till hushållen, t.ex. privat läkarvård och läkemedel, ingår i de offentliga konsumtionsutgifterna.

Investeringar slutligen avser utgifter för anskaffning av varaktiga tillgångar som byggnader, anläggningar, maskiner och fordon. Även egenutvecklad datorprogramvara ingår.

På motsvarande sätt som för inkomsterna kan utgiftsandelar beräknas. De totala transfereringsutgifternas andel av den offentliga sektorns utgifter har minskat från 55 till 44 procent under den redovisade perioden. För konsumtionsutgifterna har andelen ökat från 42 till 50 procent och investeringsutgifternas andel har varierat mellan 3 och 6 procent. Från och med 1999 har konsumtionen varit större än transfereringarna.

Transfereringsutgifternas andel var högst för år 1993 vilket främst berodde på de stora belopp som då betalades ut som bankstöd i form av kapitaltransfereringar.

2.2.3 Offentliga sektorns finansiella sparande numera positivt

Den offentliga sektorns finansiella sparande är lika med skillnaden mellan sektorns totala inkomster och totala utgifter. Av 2.1 Tabell framgår att det finansiella sparandet var negativt för åren 1993-1997 men att det vände och blev positivt från och med år 1998. Det är främst staten som bidragit till utvecklingen, inte minst genom förändringen i ränteutgifterna för den statliga upplåningen. Från och med år 1997 har avbetalning av statsskulden kunnat ske samtidigt som räntenivåerna sjunkit, vilket medfört minskade ränteutgifter som bidragit till ett förbättrat finansiellt sparande.

För socialförsäkringssektorn, som försämrade sitt finansiella sparande åren 1993-1997 vände utvecklingen 1998, då AP-fondernas fastigheter såldes ut. År 1999 byttes de positiva siffrorna mot ett negativt finansiellt sparande vilket berodde på den stora kapitalöverföringen till staten i samband med den nya pensionsreformen. År 2000 och 2001 kompengades kapitalöverföringarna på 45 respektive 155 mdkr i viss mån av överföringarna i motsatt riktning i form av ålderspensionsavgifter och

överföringar till premiepensionsmyndigheten. För socialförsäkringssektorn blev det finansiella sparandet dessa år plus 44 respektive minus 104 mdkr. År 2002 blev överskottet 48 mdkr. Det finansiella sparandet för staten uppgick åren 2000 och 2001 till plus 24 respektive 213 mdkr. År 2002 försämrades statens finansiella sparande och blev negativt, minus 15 mdkr. Offentliga sektorns finansiella sparande uppgick år 2002 till 25 mdkr.

Av 2.1 Tabell framgår den offentliga sektorns finansiella sparande ställt i relation till BNP. Detta relationstal har under senare tid fått ökad uppmärksamhet främst till följd av att ett av de s.k. konvergenskrav som ställs för deltagande i EU:s monetära union är att den konsoliderade offentliga sektorns underskott inte får överstiga tre procent av BNP. Numera visar talet hur väl länderna följer den s.k. stabilitetspakten.

Speciella rapporteringar av den offentliga sektorns finansiella sparande görs till EU för bedömning av konvergenskriterierna. I EU-rapporteringen definieras ränteutgifterna på ett annat sätt än i de ordinarie NR-beräkningarna. Räntor på skuldbytesavtal och liknande finansiella instrument skall inkluderas i ränteutgifterna i EU-rapporteringen, men inte i övriga beräkningar. Ett beslut har nu fattats att en och samma definition skall gälla.

2.3 Totala skatter och skatte- och avgiftskvoten

2.3.1 Skatter i nationalräkenskaps-systemet

I NR:s skatter ingår löpande inkomst- och förmögenhetsskatter, skatter på produktion och import och kapitalsskatter. Skatter på produktion och import uttaxeras både av EU och av den offentliga sektorn medan de andra typerna av skatter endast uttaxeras av den offentliga sektorn. I NR bokförs skatter vid den tidpunkt då skattskyldigheten inträffar. Endast skatter som är styrkta av taxering, deklaration eller liknande tas med. Skatter som är styrkta av taxering, men som aldrig betalas, ska inte ingå. NR

gör en skattning av de ej inbetalda skatterna genom att fördela uppkomna underskott på skattekontona på olika skatteslag.

Statsbudgetens (SB) skatteinkomster skiljer sig från NR:s när det gäller bokförings-tidpunkt och innehåll. I SB är inkomsterna ofta kassamässiga medan de i NR är mer intäktsmässiga. Det innebär att en skatteinkomst kan hamna på olika år i SB och NR.

Inkomstskatterna beräknade enligt ny metod kommer att publiceras av NR i november 2003. Hittills har i NR till ett visst inkomstår förts dels debiterade skatter för året, dels slutregleringen som avser föregående års skatt och utgörs av skillnaden mellan slutligt taxerad skatt och preliminärt debiterad skatt. Dessutom förs till ett visst inkomstår t.ex. resultat från skattetvister vilka kan härröra från flera år tillbaka. Denna bokföring är i enlighet med ESA-95 som, då upplupet-principen inte kan tillämpas, säger att en skatt kan registreras vid den tidpunkt då skyldigheten fastställs. I de räkenskaper som publiceras i november 2003 kommer en omläggning av beräkningen av inkomstskatter för hushåll och företag att ske. Den ovan beskrivna metoden skall ersättas av en mer strikt tillämpad upplupet-princip. Detta innebär att prognostiserade värden för slutregleringen kommer att användas och denna kommer att föras till aktuellt år.

Till skillnad mot i NR ingår i SB:s skatter även socialförsäkringsavgifter. Uppgifter för mervärdeskatten bygger på deklarerationer samt för mindre belopp även taxeringar.

Löpande inkomst- och förmögenhetsskatter

De löpande inkomst- och förmögenhetsskatterna består dels av inkomstskatter och dels av övriga löpande skatter. Inkomstskatterna omfattar bl.a. skatter på hushålls-inkomster (t.ex. inkomster från anställning eller företagande), inkomster eller vinster i bolag, realisationsvinster och skatter på lotteri- eller spelvinster. Övriga löpande skatter omfattar bl.a. förmögenhetsskatter och hushållens motorfordonsskatt.

Från företagssektorn till hushållssektorn överförs de skatter som avser avkastning på pensionsreserver tillskrivna hushållen.

2.2 Tabell

Löpande inkomst- och förmögenhetsskatter på produktion och import fördelade på skatteslag, löpande priser, mdkr

Current taxes on income and wealth and taxes on production on imports by type of tax, current prices, BSEK

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Löpande inkomst och förmögenhetsskatter (Current taxes on income and wealth)	297,7	315,1	346,2	379,0	395,0	428,6	440,1	466,4	502,9	450,5
Hushåll (Households)	265,8	280,4	312,3	325,5	344,7	369,9	380,6	402,0	418,5	387,6
Förmögenhetsskatt (Tax on net wealth)	2,8	3,1	3,5	5,0	5,3	5,9	8,4	8,0	6,5	4,812
Lotterivinstskatt (Lottery prize tax)	0,3	0,3	0,3	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0
Avkastningsskatt (Tax on holding gains)	3,9	3,5	6,3	7,0	6,5	8,0	6,0	8,4	8,4	7,2
Motorfordonsskatt (Tax, motor vehicles)	2,5	2,4	2,4	3,3	3,7	3,7	3,8	4,1	4,2	4,447
Inkomstskatt (Tax on income)	256,4	271,1	299,8	310,0	329,1	352,3	362,2	381,4	399,4	371,2
Statlig (Central government)	6,0	23,7	37,1	22,8	36,4	52,8	46,2	43,9	39,9	-12,1
Kommunal (Local government)	250,4	247,4	262,7	287,	292,7	299,5	316,0	337,5	359,5	383,2
Bolag (Companies)	31,8	34,7	33,9	53,5	50,3	58,7	59,4	64,4	84,4	62,9
Förmögenhetsskatt (Tax on net wealth)	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2	0,2	0,2
Inkomstskatt icke-finansiella företag (Tax on income, non-financial enterprises)	24,7	26,2	23,1	40,2	33,8	41,5	41,5	42,2	84,2	62,7
Inkomstskatt, finansiella företag (Tax on income, financial enterprises)	7,0	8,4	10,8	13,2	16,4	17,1	17,8	22,0
Skatter på produktion och import (Taxes on production and imports)	261,6	269,7	289,5	305,2	322,5	351,5	394,7	370,3	384,8	411,5
Produktskatter (Taxes on goods and services)	232,4	242,1	243,8	241,8	248,8	263,6	275,4	282,6	294,5	314,8
Mervärdesskatter (Value added taxes)	156,6	162,1	165,9	159,4	168,9	179,0	189,7	197,0	205,5	221,2
Statlig (Central government)	156,6	162,1	158,2	150,6	159,2	169,7	181,1	188,0	195,2	212,4
EU (European Union)	7,7	8,9	9,7	9,3	8,6	9,0	10,3	8,8
Importtullar (Import duties)	4,8	4,9	4,2	3,1	3,5	3,3	3,2	3,5	3,0	2,5
Statlig (Central government)	4,8	4,9
EU (European Union)	4,2	3,1	3,5	3,3	3,2	3,5	3,0	2,5
Skatt på bränslen (Tax on fuel)	31,2	34,1	34,9	38,4	38,4	40,0	39,6	39,2	41,1	43,3
Skatt på elektrisk kraft (Tax on electrical power)	8,0	8,1	8,6	11,5	11,1	12,8	13,2	12,8	13,3	14,6
Skatt på drycker (Tax on beverages)	11,4	11,3	11,7	11,6	9,8	10,0	10,7	10,8	11,0	11,2
Tobaksskatt (Tax on tobacco)	6,9	7,2	7,0	7,3	7,5	7,4	7,4	7,7	8,1	8,4
Skatt på finansiella- o kapitaltransaktioner (Tax on financial and capital transactions)	4,6	5,3	3,0	2,7	2,6	4,0	4,5	4,9	5,4	5,8
Försäljningskatt på motorfordon (Registration tax, motor vehicles)	1,3	1,8	1,7	1,3	0,2	0,2	0,3	0,2	0,0	1,0
Skatt på spel och lotterier (Tax on gambling and lotteries)	2,8	2,9	3,0	1,9	1,0	1,1	1,2	1,2	1,2	1,1
Skatt på annonser och reklam (Tax on advertising)	0,9	1,0	1,1	1,1	1,2	1,2	1,0	1,1	0,9	0,8
Vinster från fiskala monopol (Profits of fiscal monopolies)	2,1	1,8	1,8	2,7	3,7	3,6	3,7	2,1	3,4	3,3
Övriga produktskatter (Other taxes on goods and services)	1,7	1,6	0,9	0,8	1,0	1,0	1,0	2,0	1,8	1,7
Statlig (Central government)	1,7	1,6	0,5	0,5	0,6	0,6	0,6	1,7	1,5	1,5
EU (European Union)	0,4	0,3	0,3	0,4	0,4	0,3	0,3	0,2
Övriga produktionsskatter (Other taxes on production)	29,2	27,6	45,7	63,4	73,6	87,9	119,3	87,6	90,3	96,7
Fastighetsskatt (Real estate tax)	14,4	14,9	15,3	24,0	27,1	24,8	23,3	23,3	20,6	23,1
Motorfordonsskatt (Tax on the use of motor vehicles)	1,6	1,6	1,6	2,2	2,5	2,4	2,6	2,8	2,8	3,0
Löneskatter (Payroll taxes)	9,8	10,7	28,4	35,4	41,4	57,5	90,0	56,8	62,7	66,0
Övriga produktionsskatter, övrigt (Other taxes on production)	3,3	0,4	0,5	1,7	2,6	3,2	3,4	4,9	4,2	4,6

Anm: Vissa belopp för år 2001 och 2002 är preliminära

Källa: SCB, Nationalräkenskaperna; Statistics Sweden, National Accounts

Skatter på produktion och import

Skatter på produktion och import är i första hand skatter som utgår på förbrukning av vissa varor och tjänster, t.ex. mervärdesskatt och energiskatt (i NR-systemet betecknade produktsskatter). Som övriga produktionsskatter räknas i NR i princip även sådana lagstadgade socialavgifter som inte har en direkt förmånssida, dvs. för närvarande den allmänna löneavgiften, t.o.m. 1998 arbetarskyddsavgiften, den särskilda löneskatten och del av tilläggs-pensionsavgiften. Även fastighetsskatten ingår enligt NR:s definitioner i övriga produktionsskatter.

Kapitalskatter

Kapitalskatterna omfattar arvs- och gåvoskatter och andra oregelbundet uttaxerade skatter och avgifter på kapital.

Skatterna har ökat

I och med att Sverige år 1995 blev medlem i EU så är bl.a. alla importtullar samt en del av mervärdesskatterna en del av EU:s skatteinkomster; tidigare var dessa en del av svenska statens inkomster.

I 2.2 Tabell redovisas löpande inkomst- och förmögenhetsskatter och skatter på produktion och import fördelade på skattslag för åren 1993-2002. Av tabellen framgår att inkomsterna från de löpande inkomst- och förmögenhetsskatterna har ökat åren 1993-2002 från knappt 300 mdkr till 451 mdkr. Hushållen svarar för den klart största andelen, men bolagen har ökat sin andel av de löpande inkomst- och förmögenhetsskatterna från 11 procent år 1993 till 14 procent år 2002. 2001 var de löpande inkomst- och förmögenhetsskatterna som högst, 503 mdkr. Detta år uppgick slutavstämningen på hushålls- och företags-skatterna till 81 mdkr, det högsta värdet under den här redovisade perioden. Slutavstämningen är skillnaden mellan prelimi-

närt debiterad och fastställd skatt och avser till största delen skatt på realisationsvinster.

Inkomsterna från skatter på produktion och import har ökat åren 1993-2002, från 262 mdkr till 412 mdkr. Produktkatterna har ökat med 82 mdkr och övriga produktionsskatter med 68 mdkr. Det är framförallt fastighetsskatten och löneskatterna som har bidragit till ökningen av övriga produktionsskatter. Bland löneskatterna redovisas den allmänna löneavgiften, vilken återinfördes i och med EU-inträdet. Den uppgick till 10 mdkr år 1995 och 27 mdkr år 2002. Det procentuella uttaget för den allmänna löneavgiften var 1,5 procent år 1995, 8,04 procent år 1999 och sjönk sedan till 3,09 procent år 2000 i enlighet med pensionsöverenskommelsen år 1999. År 2002 var uttaget 2,69 procent.

2.3.2 Skattekvoten har ökat

I den ekonomiska debatten används ofta uppgifter om såväl olika slag av skatte- eller avgiftsbelopp ställda i relation till BNP som den totala summan av skatter och avgifter ställd i relation till BNP. I det senare fallet brukar begreppet (total) skattekvot användas. Förändringar i denna kvot beror givetvis på förändringar både av skatte- och avgiftsuttagen och av BNP. Även andra förändringar kan påverka kvoten, t.ex. förändringar av betalningsrutiner. Den är däremot opåverkad av om exempelvis en lagstadgad socialavgift tas ut som en arbetsgivaravgift eller som en allmän egenavgift.

Som 2.3 Tabell visar har den totala skattekvoten för perioden 1993-2002 stigit från ca 49 till 52 procent. En nivåhöjning har skett jämfört med tidigare publicerad tidsserie. Mervärdesskatt för offentlig sektor ingår nu i statens skatteintäkter. Även BNP har höjts med motsvarande belopp. Se ovan under delrubrik i kapitel 2.1.1

2.3 Tabell

Tabell BNP i miljarder kronor och skattekvoten, procent av BNP GDP in BSEK and totl tax revenues, as percentage of GDP

	BNP, mdk GDP, BSEK	Skattekvoten, % av BNP Total tax revenue, % of GDP			
		Totalt, Total	därav, there of	Skatter på produktion och import	Sociala avgifter
			Löpande inkomst och förmögenhets- skatter samt kapitalskatter Current taxes on income, net wealth and capital taxes	Taxes on production and imports	Social security contributions
1993	1 545,5	49,1	19,3	16,9	12,9
1994	1 647,6	48,0	19,2	16,4	12,4
1995	1 772,0	48,8	19,7	16,3	12,8
1996	1 817,1	51,0	20,9	16,8	13,3
1997	1 890,2	52,1	21,0	17,1	14,1
1998	1 973,8	53,6	21,8	17,8	13,9
1999	2 078,5	53,7	21,3	19,0	13,4
2000	2 196,8	50,4	21,4	16,9	12,2
2001	2 266,6	53,5	22,3	17,0	14,2
2002	2 339,9	51,5	19,4	17,6	14,6

Anm: Vissa belopp för år 2001 och 2002 är preliminära

Källa: SCB, Nationalräkenskaperna; Statistics Sweden, National Accounts

2.4 Offentliga sektorns utgifter per ändamål. Ny ändamålsfördelning

En ny ändamålsfördelning som följer EU-standard har införts för åren 1995 och framåt. Den nya ändamålsklassificeringen har tio huvudgrupper mot fjorton i den förra. 2.5 Tabell innehåller den nya ändamålsfördelningen av offentliga sektorns utgifter för åren 1995-2001.

Ändamålen försvar och samhällsskydd, ändamål två och tre, är oförändrade. Till allmän offentlig förvaltning, ändamål ett, är nu fört de poster som förr var på ändamål fjorton, i huvudsak räntor på statskulden. De gamla ändamålen nio till tretton återfinns i nya ändamålet Närings-livs-frågor.

2.4.1 Stor del av de offentliga utgifterna till socialt skydd

I 2.4 Tabell redovisas de totala offentliga utgifterna, dvs. Summan av transfereringar, konsumtion och investeringar, fördelade på ändamål och sektor för år 2001. Tabellen är ändamålsfördelad på tre-siffrnivå. I tidigare publiceringar har tabellen varit fördelad på två-siffrnivå.

Totalen är konsoliderad (överföringar mellan olika delar av offentliga sektorn har tagits bort) och är därför inte lika med summan av delsektorerna. Investeringarna

inkluderar sådana utförda inom sektorn men utanför myndighetsverksamheten. På detta sätt överensstämmer sektorns totala utgifter, dvs. de som redovisas i 2.1 Tabell med de ändamålsfördelade i 2.4 Tabell och 2.5 Tabell.

Av tabellen framgår att nästan hälften av offentliga sektorns utgifter, ca 43 procent, används till socialt skydd. Ändamålet ålderdom står för drygt hälften av dessa utgifter. I socialt skydd ingår såväl ekonomisk trygghet, dvs. ekonomiskt stöd avsett som gottgörelse vid minskad eller förlorad arbetsinkomst eller vid otillräcklig försörjningsförmåga, som social omsorg avseende främst omsorgsverksamhet till individer eller grupper av individer med särskilda behov, t.ex. barn, äldre eller funktionshindrade.

Statens och socialförsäkringens utgifter för socialt skydd avser huvudsakligen den ekonomiska tryggheten i form av t.ex. arbetslöshetsersättningar, barnbidrag, föräldrapenning, sjukpenning och pensioner. Kommunernas utgifter för socialt skydd avser främst social omsorg som barnomsorg, vård och omsorg om äldre och funktionshindrade samt individ och familjeomsorg. I primärkommunernas utgifter ingår också socialbidraget.

En stor utgift för den offentliga sektorn, och framför allt för staten, är räntor på statsskulden. Räntan på statsskulden var

62 mdkr för 2001 och ligger på ändamål 017 skuldtransaktioner avseende offentliga sektorn.

Den offentliga sektorns utgifter för hälso- och sjukvård utgör 12 procent av de totala utgifterna. Landstingens utgifter ligger till största delen inom hälso- och sjukvård, nära 85 procent av dess total.

Utgifter för utbildning utgör 15 procent av den offentliga sektorns utgifter. För primärkommuner utgör utbildning den näst största utgiften, 36 procent av dess total. Av detta används det mesta till förskoleutbildning samt grundskoleutbildning årskurs 1-6.

2.4 Tabell

Totala offentliga utgifter per ändamål år 2001, mdkr, löpande priser General government's expenditures by objective and sector year 2001, BSEK, current prices

Ändamål	Sektor Totalt		Stat		Social-försäkring		Primärkommuner		Landsting	
	Total		Central gov.		Social security		Municipal councils		County councils	
COFOG1	Mdkr	%	Mdkr	%	Mdkr	%	Mdkr	%	Mdkr	%
01 Allmän offentlig förvaltning (General public services)	162,4	13,1	195,3	27,1	0,1	0,0	32,8	9,2	7,3	4,2
011 Verkställande och lagstiftande organ, ekonomi- och skatteförvaltning, utrikesförvaltning (<i>Executive and legislative organs, financial and fiscal affairs</i>)	34,7	2,8	31,6	4,4	0,4	0,1	3,3	1,9
012 Internationellt ekonomiskt bistånd (<i>Foreign economic aid</i>)	16,8	1,4	16,9	2,3
013 Allmänna förvaltningstjänster (<i>General services</i>)	29,4	2,4	2,6	0,4	24,2	6,8	2,7	1,5
014 Grundforskning (<i>Basic research</i>)	8,3	0,7	8,8	1,2	0,0	0,0	0,0	0,0
015 FoU Allmän offentlig förvaltning (<i>R&D General public services</i>)
016 Övrig allmän offentlig förvaltning (<i>General public services n.e.c.</i>)	1,2	0,1	0,0	0,0	1,2	0,3
017 Skuldtransaktioner avseende offentliga sektorn (<i>Public debt transactions</i>)	72,0	5,8	64,0	8,9	0,1	0,0	6,9	1,9	0,9	0,5
018 Allmänna transfereringar mellan olika delsektorer inom den offentliga sektorn (<i>Transfers of a general character between different levels of government</i>)	0,0	0,0	71,4	9,9	0,3	0,2
02 Försvar (Defence)	48,9	3,9	49,2	6,8	0,1	0,0
021 Militärt försvar (<i>Military defence</i>)	46,0	3,7	46,0	6,4	0,0	0,0
022 Civilt försvar (<i>Civil defence</i>)	1,4	0,1	1,8	0,2	0,1	0,0
023 Internationellt militärt bistånd (<i>Foreign military aid</i>)	1,3	0,1	1,3	0,2
024 FoU Försvar (<i>R&D Defence</i>)	0,2	0,0	0,2	0,0
025 Övrigt försvar (<i>Defence n.e.c.</i>)	0,0	0,0	0,0	0,0
03 Samhällsskydd och rättsskipning (Public order and safety)	33,9	2,7	27,5	3,8	6,5	1,8
031 Polisverksamhet (<i>Police services</i>)	15,5	1,3	15,5	2,2
032 Brand- och räddningsverksamhet (<i>Fire-protection services</i>)	6,6	0,5	0,2	0,0	6,5	1,8
033 Rättsskipning (<i>Law courts</i>)	6,7	0,5	6,7	0,9
034 Kriminalvård (<i>Prisons</i>)	5,0	0,4	5,0	0,7
035 FoU Samhällsskydd och rättsskipning (<i>R&D Public order and safety</i>)
036 Övrigt samhällsskydd och rättsskipning (<i>Public order and safety n.e.c.</i>)	0,1	0,0	0,1	0,0
04 Näringslivsfrågor (Economic affairs)	92,8	7,5	65,0	9,0	21,7	6,1	7,8	4,5
041 Övergripande handels-, näringslivs och arbetsmarknadsfrågor (<i>General economic, commercial and labour affairs</i>)	18,0	1,5	15,1	2,1	2,8	0,8	0,2	0,1
042 Jordbruk, skogsbruk, fiske och jakt (<i>Agriculture, forestry, fishing and hunting</i>)	3,6	0,3	3,7	0,5	0,0	0,0
043 Bränsle och energi (<i>Fuel and energy</i>)	1,5	0,1	1,3	0,2	0,3	0,1
044 Utvinning av mineral samt tillverkning och byggnadsverksamhet (<i>Mining, manufacturing and construction</i>)	0,2	0,0	0,2	0,0
045 Transporter (<i>Transport</i>)	65,5	5,3	41,6	5,8	17,9	5,0	7,4	4,3
046 Kommunikationer (<i>Communication</i>)	1,2	0,1	1,2	0,2
047 Andra näringsgrenar (<i>Other industries</i>)	1,0	0,1	0,1	0,0	0,8	0,2	0,1	0,1
048 FoU näringslivsfrågor (<i>R&D Economic affairs</i>)	1,6	0,1	1,6	0,2
049 Övriga ekonomiska frågor (<i>Economic affairs n.e.c.</i>)	0,1	0,0	0,1	0,0

05 Miljöskydd (Environmental protection)	3,1	0,3	4,0	0,5	..	1,0	0,3	..		
051 Avfallshantering (Waste management)	0,9	0,1	0,5	0,1	..	0,4	0,1	..		
052 Hantering av avloppsvatten (Waste water management)	0,0	0,0	0,0	0,0		
053 Föroreningsbekämpning (Pollution abatement)	0,1	0,0	1,6	0,2		
054 Skydd av biologisk mångfald och landskap (Protection of biodiversity and landscape)	0,5	0,0	0,5	0,1		
055 FoU Miljöskydd (R&D Environmental protection)	0,2	0,0	0,2	0,0		
056 Övrigt miljöskydd (Environmental protection n.e.c.)	1,5	0,1	1,2	0,2	..	0,5	0,2	..		
06 Bostadsförsörjning och samhällsutveckling (Housing and community amenity)	12,8	1,0	4,2	0,6	..	8,8	2,4	0,0	0,0	
061 Bostadsförsörjning (Housing development)	5,4	0,4	2,5	0,4	..	2,9	0,8	0,0	0,0	
062 Samhällsutveckling (Community development)	5,1	0,4	1,6	0,2	..	3,6	1,0	
063 Vattenförsörjning (Water supply)	2,2	0,2	2,2	0,6	
064 Gatubelysning (Street lighting)	
065 FoU Bostadsförsörjning och samhällsutveckling (R&D Housing and community amenities)	0,0	0,0	0,0	0,0	
066 Övrigt, bostadsförsörjning och samhällsutveckling (Housing and community amenities n.e.c.)	
07 Hälsa- och sjukvård (Health)	152,5	12,3	24,9	3,5	..	2,0	0,5	147,3	84,6	
071 Medicinska produkter, apparater och anordningar (Medical products, appliances and equipment)	19,2	1,6	21,0	2,9	..	0,0	0,0	19,2	11,0	
072 Öppen sjukvård (Outpatient services)	62,8	5,1	2,1	0,3	..	1,2	0,3	59,5	34,2	
073 Sluten sjukhusvård (Hospital services)	52,1	4,2	0,7	0,2	51,4	29,5	
074 Folkhälsovård (Public health services)	3,6	0,3	0,6	0,1	..	0,0	0,0	3,1	1,8	
075 FoU Hälsa- och sjukvård (R&D Health)	1,2	0,1	0,0	0,0	1,1	0,6	
076 Övrig hälso- och sjukvård (Health n.e.c.)	13,6	1,1	1,1	0,2	..	0,0	0,0	13,0	7,5	
08 Fritidsverksamhet, kultur och religion (Recreation, culture and religion)	24,6	2,0	6,5	0,9	..	17,6	4,9	1,9	1,1	
081 Fritids- och idrottsverksamhet (Recreational and sporting services)	10,1	0,8	0,8	0,1	..	9,4	2,6	
082 Kulturell verksamhet (Cultural services)	13,8	1,1	5,0	0,7	..	8,3	2,3	1,9	1,1	
083 Radio-, TV- och förlagsverksamhet (Broadcasting and publishing services)	0,7	0,1	0,7	0,1	
084 Religiös verksamhet och annan samhällsverksamhet (Religious and other community services)	0,1	0,0	0,1	0,0	..	0,0	0,0	
085 FoU Fritidsverksamhet, kultur och religion (R&D Recreation, culture and religion)	0,0	0,0	0,0	0,0	
086 Övrig fritidsverksamhet, kultur och religion (Recreation, culture and religion n.e.c.)	
09 Utbildning (Education)	182,5	14,7	62,3	8,7	..	127,6	35,7	1,9	1,1	
091 Förskoleutbildning samt grundskoleutbildning årskurs 1-6 (Pre-primary and primary education)	96,3	7,8	3,6	0,5	..	93,4	26,1	0,0	0,0	
092 Grundskoleutbildning årskurs 7-9 och gymnasieutbildning (Secondary education)	30,6	2,5	0,1	0,0	..	30,4	8,5	0,2	0,1	
093 Eftergymnasial utbildning utom högskoleutbildning (Post-secondary non-tertiary education)	0,3	0,0	0,3	0,1	
094 Högskoleutbildning (Tertiary education)	48,4	3,9	49,7	6,9	..	0,1	0,0	0,6	0,3	
095 Ej nivåbestämd utbildning (Education not definable by level)	5,0	0,4	5,8	0,8	..	3,5	1,0	1,1	0,6	
096 Stödtjänster till utbildning (Subsidiary services to education)	0,2	0,0	0,5	0,1	0,0	0,0	
097 FoU Utbildning (R&D Education)	0,5	0,0	0,5	0,1	0,0	0,0	
098 Övrig utbildning (Education n.e.c.)	1,2	0,1	2,0	0,3	
10 Socialt skydd (Social protection)	526,8	42,5	281,6	39,1	301,5	100,0	139,3	39,0	8,0	4,6
101 Sjukdom och funktionshinder (Sickness and disability)	73,3	5,9	52,5	7,3	..	23,6	6,6	0,6	0,3	
102 Ålderdom (Old age)	285,7	23,0	98,9	13,7	301,5	100,0	74,7	20,9	5,9	3,4
103 Efterlevande (Survivors)	13,1	1,1	13,1	1,8	
104 Familj och barn (Family and children)	67,3	5,4	45,9	6,4	..	21,4	6,0	0,0	0,0	
105 Arbetslöshet (Unemployment)	45,5	3,7	42,8	5,9	..	2,3	0,6	1,4	0,8	
106 Boende (Housing)	13,9	1,1	13,9	1,9	
107 Övrig social utsatthet (Social exclusion n.e.c.)	21,5	1,7	8,1	1,1	..	17,3	4,8	0,1	0,0	
108 FoU Socialt skydd (R&D Social protection)	0,5	0,0	0,5	0,1	0,0	0,0	
109 Övrigt socialt skydd (Social protection n.e.c.)	6,0	0,5	6,0	0,8	
Totalt	1240,3	100,0	720,5	100,0	301,6	100,0	357,3	100,0	174,2	100,0

1 Classification Of Functions Of Government.

2 Den offentliga sektorn är konsoliderad vilket resulterar i att delarna ej summerar till totalen. Consolidated

Källa: SCB, Nationalräkenskaperna. Statistics Sweden, National Accounts

2.4.2 Minskade utgifter för bostadsförsörjning och samhällsplanering samt kultur. Ökade utgifter för hälso- och sjukvård, utbildning samt socialt skydd.

I 2.5 Tabell visas totala offentliga utgifter samt delen direktkonsumtion åren 1995-2001 fördelade efter ändamål. Direktkonsumtion benämns i NR de varor och tjänster, med socialt ändamål, som den offentliga sektorn köper från företagen och ger direkt till hushållen, t.ex. privat läkarvård, läkemedel, färdtjänst, privat daghemsverksamhet och friskolor.

Med utgångspunkt i de i tabellen redovisade värdena kan de olika ändamålen andelar av de totala utgifterna beräknas.

Fördelningen mellan ändamålen har varit relativt stabil över redovisningsperioden med undantag för främst bostadsförsörjning och samhällsplanering, där utgifternas andel av totala utgifterna minskat från 4 till 1 procent under perioden. Det är de minskade

räntebidragen som gör att andelen sjunker. Minskningen för detta utgiftsändamål var 32 mdkr under perioden.

Offentliga sektorns utgifter för fritidsverksamhet, kultur och rekreation har under perioden minskat med 8 mdkr till 2 procentenheter av totalen.

För ändamålet näringslivsfrågor sjönk andelen av totalen med knappt en procentenhet till 7,5 procent år 2001, en minskning med 1 mdkr.

Största ökningarna noteras för ändamålen hälso- och sjukvård, utbildning och socialt skydd. Andelen utgifter för hälso- och sjukvård har ökat med 2,4 procentenheter, till 12,3 procent av totalen, motsvarande 39 mdkr. Andelen utgifter för utbildning har under perioden ökat med 3,3 procentenheter till 14,7 procent. Ökningen motsvarar 52 mdkr. Utgifterna för socialt skydd var 1995 41,3 procent av totala utgifter, 2001 var andelen 42,5 procent, en ökning med 53 mdkr.

2.5 Tabell

Totala offentliga utgifter och därav direktkonsumtion (naturatransfereringar till hushållen) 1995-2001, mdkr, löpande priser

General government's total expenditures and of which social transfers in kind to households², 1995-2001, BSEK, current prices

Ändamål COFOG1	År	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
01 Allmän offentlig förvaltning, (General public services)		187,1	187,0	201,0	190,3	180,4	191,4	162,4
02 Försvar, (Defence)		44,3	46,9	46,5	47,9	50,9	52,4	48,9
03 Samhällskydd och rättskipning, (Public order and safety)		25,0	26,4	26,0	27,9	29,8	30,2	33,9
04 Näringslivsfrågor, (Economic affairs)		93,5	80,7	79,0	82,6	90,0	84,4	92,8
05 Miljöskydd, (Environmental protection)		1,2	1,2	1,6	1,2	1,3	2,6	3,1
06 Bostadsförsörjning och samhällsplanering (Housing and community amenity)		44,6	41,7	31,9	27,2	21,0	12,3	12,8
07 Hälso- och sjukvård, (Health) därav direktkonsumtion, (social transf. in kind to househ.)		113,9	119,8	121,3	126,7	135,5	139,5	152,5
		21,9	24,9	22,1	24,9	27,5	33,0	37,2
08 Fritidsverksamhet, kultur och religion, (Recreation, culture and religion) därav direktkonsumtion, (social transf. in kind to househ.)		32,7	34,2	34,0	34,9	37,5	23,9	24,6
		0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,0	0,0
09 Utbildning, (Education) därav direktkonsumtion, (social transf. in kind to househ.)		130,8	133,3	142,0	149,3	164,3	159,0	182,5
		1,7	2,3	2,9	4,2	5,0	6,1	7,8
10 Socialt skydd, (Social protection) därav direktkonsumtion, (social transf. in kind to househ.)		473,4	465,8	461,1	460,7	488,8	513,8	526,8
		14,0	13,5	13,1	15,0	16,2	19,0	19,2
Totala offentliga utgifter, (General government expenditures)		1146,5	1136,9	1144,4	1148,8	1199,4	1209,6	1240,3
därav direktkonsumtion, (social transf. in kind to househ.)		37,6	40,7	38,2	44,1	48,7	58,1	64,1

1 Classification Of Functions Of Government

2 Social transfers in kind related to expenditure on products supplied to households via market producers.

Källa: SCB, Nationalräkenskaperna. Statistics Sweden, National Accounts

